

*Kontroverser og utfordringer
knyttet til energiutbygginger i
Nord-Norge og Sápmi*

Noen refleksjoner om lokale virkninger fra
utbygging av petroleum og vindkraft

Webinar om arealbruk | NTRANS | 03.03.2021 | Ragnhild Freng Dale

VESTLANDSFORSKING

Energiutbygginger i Finnmark

- De siste tiårene har utbygginger av olje og gass i Barentshavet vært gjenstand for debatter og kontrovers
- Fem vindkraftanlegg er utbygd, andre er under planlegging
- Kraftnettet skal styrkes: øker forsyningssikkerhet, men kostnaden må svare seg i form av utbygginger som enten krever eller produserer strøm
- Hva betyr disse utbyggingene for lokalmiljø, kommuner, reindrift og annen utmarksbruk?

nordområdene

Viktig for Norge, viktig for verden.

Økende skipstrafikk

80 prosent av skipsfarten i Arktis går gjennom norske farvann. Antall seilinger i Nordøstpassasjen øker, særlig for skip som skal til havner langs ruta. Antall gjennomseilinger er imidlertid fortsatt lavt.

Stor sjømatnæring

1 000 000 tonn torskekvote i Barentshavet 2013. Fortsatt store kvoter i 2014 og 2015.

Helårsdestinasjon

206 prosent økning i antall utenlandske vinterovernattinger fra sesongen 2005/6 til 2012/13. Nord-Norge satsar på helårsturisme.

Tydelig klimavarsel

50 prosent av isdekket i Barentshavet har forsvunnet siden 1980. Polhavet kan være isfritt om sommeren før 2050. Temperaturen i Arktis øker to til tre ganger raskere enn det globale gjennomsnittet.

God overvåking

2 nasjonale satellitter, AISat-1 og -2, overvåker skipstrafikken i nord. Verdens største bakke-stasjon for polarbanesatellitter ligger på Svalbard og leser daglig ned data fra mer enn 80 satellitter.

Sårbart miljø

3000 isbjørner lever i det nordlige Barentshavet. I Barentshavet totalt sett hekker 15 millioner sjøfugl, mens det på Svalbard finnes omtrent 4000 hvalross.

Viktig internasjonalt samarbeid

8 arktiske land er medlemmer av Arktisk råd. Tolv ikke-arktiske stater er observatører. Arktisk råd er eneste samarbeidsforum på regjeringsnivå for arktiske spørsmål, og møter økende interesse utenfor Arktis.

Stort petroleumspotensial

43 prosent av de uoppdagede olje- og gassressursene på norsk sokkel forventes å finnes i Barentshavet. Ressursene legger grunnlag for en nordnorsk leverandørindustri som i 2013 hadde rekordleveranser på 4,7 mrd. kr.

Mer trafikk over grensene

320 000 passeringer over grensen mellom Norge og Russland i 2013.

Omfattende forskning

564 millioner kroner ble brukt på nordområdeforskning gjennom Forskningsrådet i 2013.

Betydelige mineralressurser

33 prosent av den norske omsetningen innen gruve- og mineralnæringen skjer i Nord-Norge og på Svalbard.

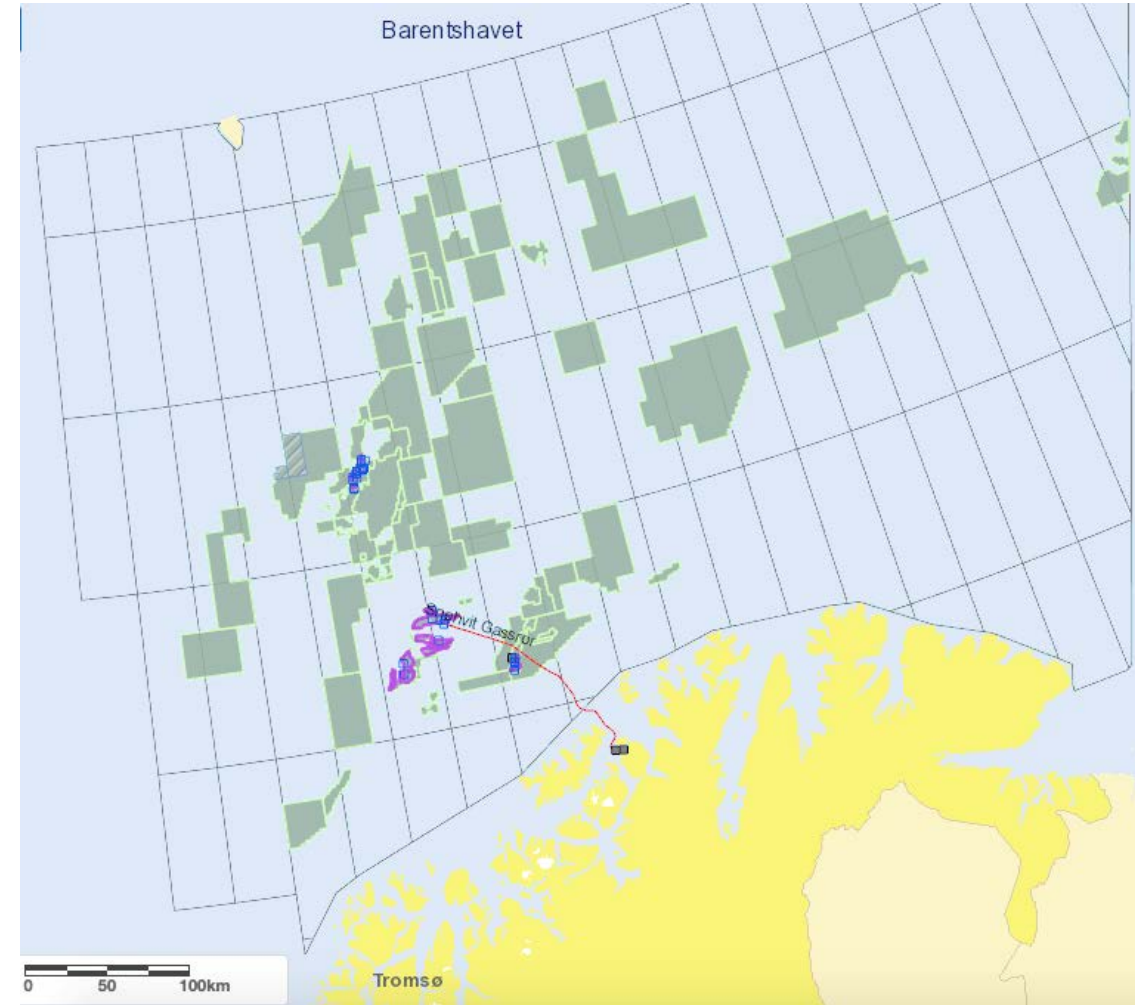

Millionbefolkning

4 millioner mennesker bor i Arktis, og Norge er det landet som har den største andelen av sin befolkning nord for polarsirkelen, med nesten 10 prosent.

Status petroleum i Barentshavet

- Snøhvit (Equinor), i produksjon 2007
- Goliat (Eni Norge/Vår Energi), 2016
- Castberg (Equinor), under bygging (planlagt oppstart 2022)
- Alle tre felt i Barentshavet Sør, utenfor kysten av Vest-Finnmark
- Barentshavet Sørøst åpnet i 2013, i 23. konsesjonsrunde. Så langt ingen kommersielle funn
- Dalende interesse for påfølgende konsesjonsrunder

Konfliktlinjer rundt petroleum

- Snøhvit: utslipp fra gasskraftverk og «snikåpning» av Barentshavet nasjonale konfliktlinjer
- Høy lokal aksept, mye på grunn av arbeidsplasser og eiendomsskatten som gir høye inntekter til vertskommunen Hammerfest
- Goliat: klima, risiko for oljesøl nært land, strid om lokale ringvirkninger
- Castberg; klima, strid om ringvirkninger og ilandføringsterminal

OLJETERMINAL PÅ VEIDNES

Equinor: Oljeterminal på Veidnes blir for dyrt

Ingen ilandføring for Castberg-oljen.

Veidnes i Nordkapp skulle bli stedet for ilandføring av Johan Castberg-oljen. Nå melder Equinor at planene om terminal her skrinlegges. (Illustrasjon: Equinor)

INA ANDERSEN NTB **ENERGI** 13. DES. 2019 - 10:42

LARS TARALDSEN **OLJE OG GASS** 24. MARS 2016 - 07:59

Ringvirkninger og lokalt innhold

VESTLANDSFORSKING

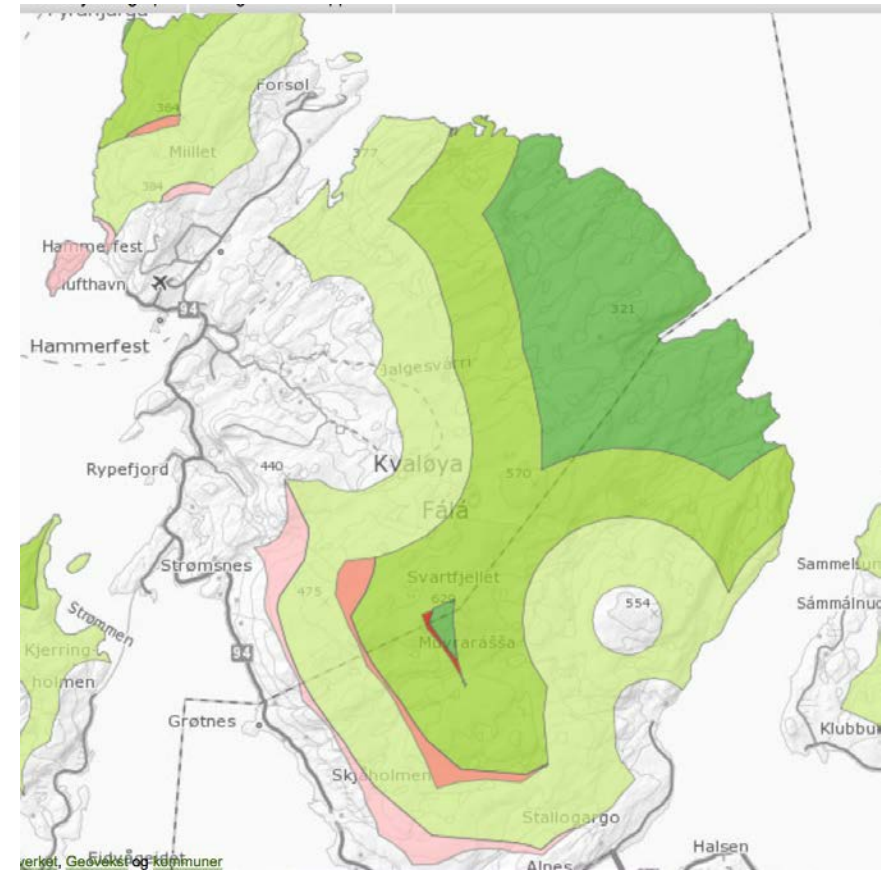
- Ringvirkningene konsentrerer seg rundt klynger; i Hammerfest (Snøhvit-Goliat) og rundt Equinors kontorer i Harstad (Castberg)
- Misnøye i Finnmark med at kun én kommune får nesten alt
- Potensielle konflikter med fiskeri ble løst gjennom sameksistensdiskurs; lokale fiskebåter er en del av oljevernberedskapen

Arealinngrep på land fra petroleum

VESTLANDSFORSKING

- Petroleumsselskapene har ansvar for de konkrete effektene fra sin virksomhet; ikke sum-effektene og effekter fra ringvirkninger
- Kommunenes arealplaner; bit-for-bit utvidelser av areal til industriformål; rammer bl.a. reindrifta.
- Inngrep fører med seg større påvirkning enn det som er «synlig» på kart
- Stiavhengighet for lokalsamfunnet

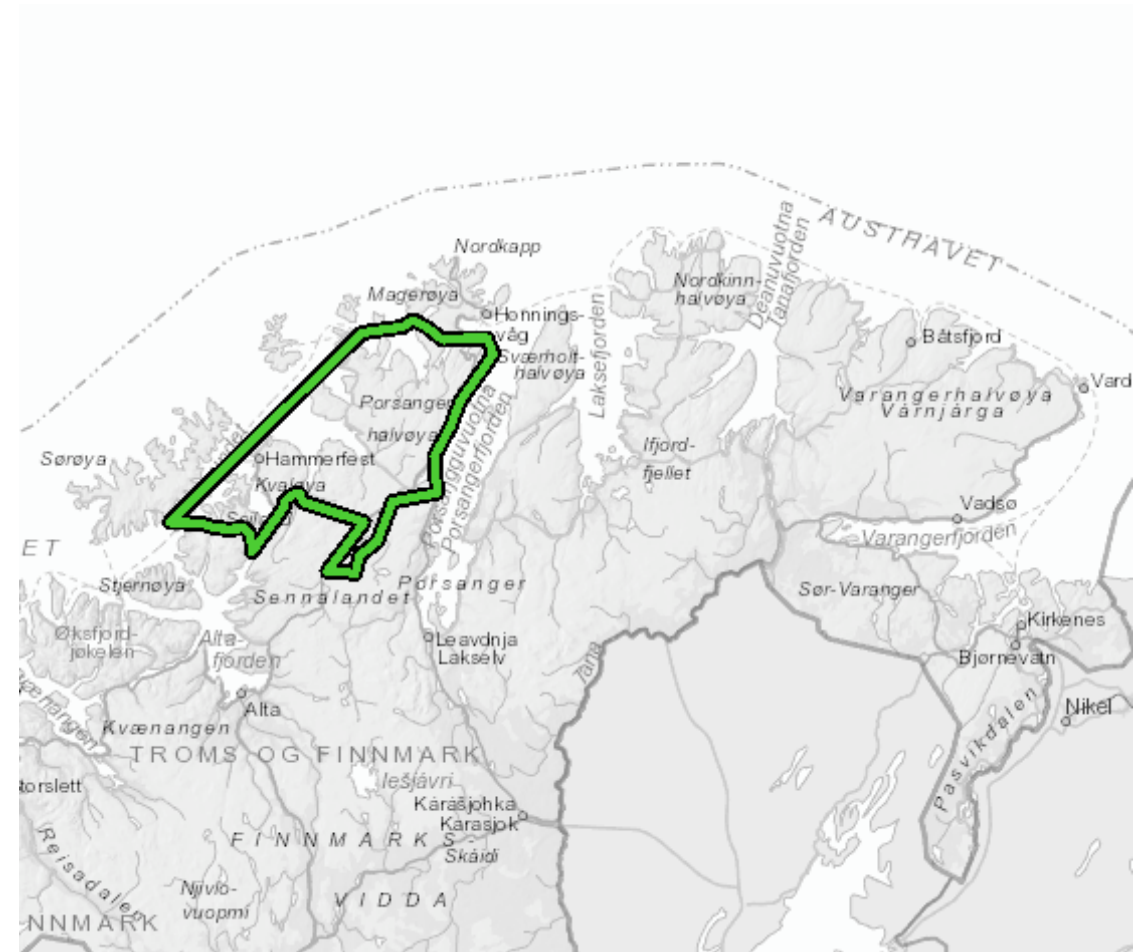

Miljødirektoratet: Inngrepsfri Natur i Norge (INON)

Vindkraft i Finnmark

VESTLANDSFORSKING

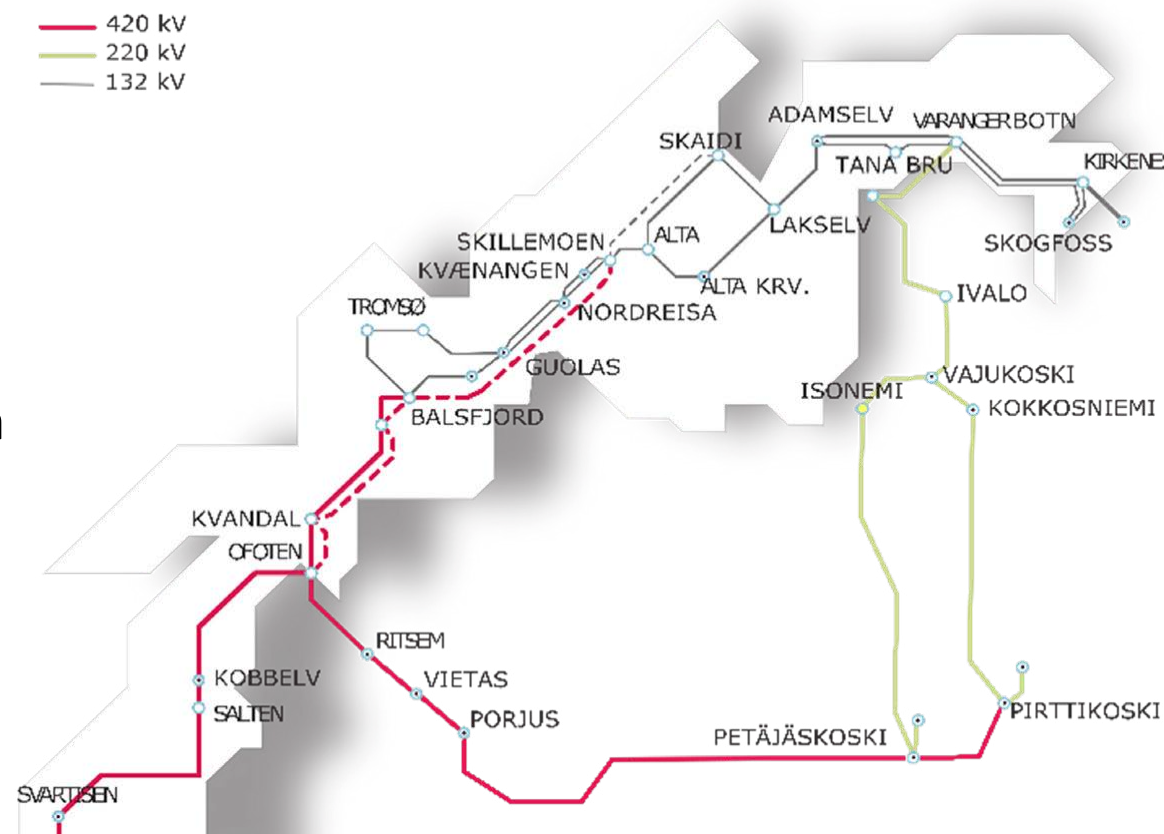
- Totalt fem prosjekt bygget ut (ett under ferdigstilling)
- Flere avvist, bl.a. i Hammerfest og Kvalsund (Vest-Finnmark)
- FeFo som oftest grunneier
- Kun Vest-Finnmark i nasjonal ramme før den ble lagt bort
- Stor bekymring fra bl.a. naturverninteresser og reindriftn under høringene
- Sametinget vil ha nei til all vindkraftutbygging i reinbeiteområder

Kraftlinjer og nett i Finnmark

VESTLANDSFORSKING

- Mangler per i dag kapasitet til å ta inn nye vindkraftverk eller andre energiutbygginger
- 420kV kraftlinje Balsfjord-Skaidi er foreløpig bygget til Alta
- Statnett: samfunnsøkonomisk ulønnsomt med videre linje til Øst-Finnmark uten petroleum og elektrifisering (2016), men regner nå at det kan bli lønnsomt med nye vindkraftverk
- Alternativ trasé gjennom Finland
- Sannsynlig at linjeutbygging skaper en sti-avhengighet av nye arealkrevende utbygginger

III: Statnett 2016

Raggovidda vindkraftverk (Berlevåg kommune)

- Lansert som et prosjekt hvor alle var enig, også reindriftna som ble berørt
- Etter driftsstart erfaringer av at flere og større negative virkninger enn ventet
- Reindriftna ønsker ikke utbyggingstrinn II og III
- Kommunen er positiv til mer vindkraft
- Per i dag «innestengt» strøm
- Planer om hydrogenfabrikk og bidrag til det grønne skiftet
- Hvem er lokalsamfunnet?

Åpnet konfliktfri vindpark

Raggovidda vindkraftanlegg er en av få vindkraftprosjekter som ikke har vært kontroversiell. God dialog mellom kraftverk og reindriften er oppskriften på lite turbulens.

Mener rein skyr beiteområder rundt vindpark

Opprettelsen av vindparken i Finnmark har vært kjent for å være uten konflikt mellom kraftlag og reinbeitedistrikt.

Vindmøllene på Raggovidda ble satt opp for to år siden etter mange års forberedelser.
FOTO: ASLAK BALLARI

Bård Wormdal
Journalist

Erik Lieungh
@ErikLieungh
Journalist

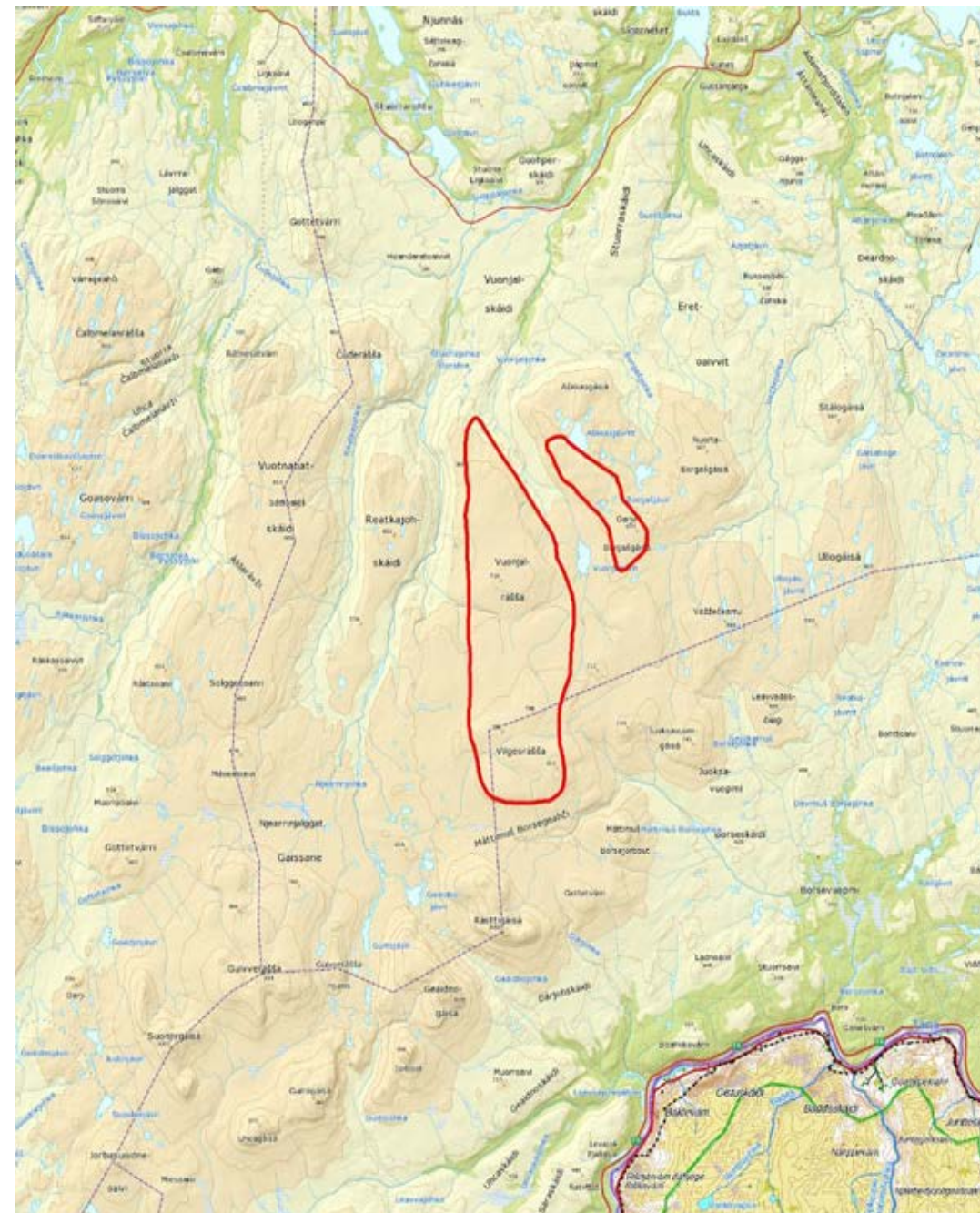
Publisert 11. aug. 2016 kl. 06:26

Artikkelen er
flere år
gammel.

Davvi vindkraftverk

- Grenselandet AS har søkt konsesjon, behandling på vent hos NVE
- Grenseområde: i Tana og Lebesby kommuner, nært Porsanger og grensen til Finland
- Inngrepsfritt område, brukes av lokalbefolkning i større del av regionen
- Lebesby har ikke tatt avgjørelse, men ordfører er positiv og vil ha rask behandling
- Tana kommune negativ, utbygger vil fortsette med bare Lebesby
- Reindrift; ett distrikt inngått avtale, to berørte distrikt negative og har avslått avtale med utbygger

Framtidsutsikter?

- Lite sannsynlig med petroleumsutbygginger utenfor kysten av Øst-Finnmark (Barentshavet Sørøst)
- Lokale ringvirkninger og landinngrep fra petroleum vil trolig være beskjedne utenfor Hammerfest
- Vindkraftutbygginger vil avhenge av bl.a. nytt regelverk, berørte kommuner og hvordan motstanden mot vindkraft på land utvikler seg nasjonalt og lokalt
- Vindkraftverk i Finnmark har vært avvist av hensyn til reindrifta tidligere
- En rekke rettssaker rundt vindkraftutbygginger i sørsamisk område i rettssystemet nå, utfall fra Fosen og Øyfjellet kan få betydning

Takk for meg!

Ragnhild Freng Dale

Mob: +47 48171394

E-post: rfd@vestforsk.no

Twitter: @ragnhildfd

www.vestforsk.no

Postboks 163, 6851 Sogndal

Tlf.: 906 33 600

@vestforsk.no